

Till kommunstyrelserna

Lagen om enskilda vägar revideras – de kommunala vägnämndernas uppgifter upphör i slutet av 2019

Lagen om enskilda vägar (560/2018) ersätter den tidigare lagen med samma namn från 1963. Den nya lagen om enskilda vägar träder i kraft den 1 januari 2019. Vägnämndernas uppgifter enligt den gamla lagen upphör den 31 december 2019. Kommunerna kan fortsättningsvis bevilja väglag understöd.

Förvaltningen av väglagen har setts över och gjorts smidigare. Väglagens uppgifter har också utvidgats i någon mån. Kommunernas uppgifter har minskats överlag, men byggnadstillsynsmyndigheterna har getts smärre nya uppgifter inom sin sektor och de kan ta ut avgifter för prestationerna.

Den nya lagen om enskilda vägar tillämpas inte på fastigheters egna vägar, och på s.k. avtalsvägar tillämpas den endast när det nämns separat i lag.

I anslutning till revideringen av lagen om enskilda vägar gjordes mindre ändringar, främst av tekniskt slag, i fastighetsbildningslagen, markanvändnings- och bygglagen, den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk, lagen om friluftsliv, lagen om ägoregleringar på grund av vattendragsprojekt, lagen om ersättning för miljöskador, lagen om samfälliga skogar, gruvlagen och lagen om statens skogsbruksaktiebolag. Ändringarna i dessa lagar träder också i kraft den 1 januari 2019.

Ministeriet utarbetar för närvarande en förordning i anslutning till lagen om enskilda vägar.

I detta cirkulär behandlas de viktigaste verkningarna av den nya lagen om enskilda vägar med tanke på kommunernas verksamhet.

Vi ber er vidarebefordra cirkuläret åtminstone till följande i kommunen: det organ som sköter ärenden om enskilda vägar, fastighetsregisterföraren, byggnadstillsynsmyndigheten, samhällstekniska sektorn, lokalförvaltningen och miljösektorn.

Eftersom kommunens uppgifter ändras, kan det finnas skäl för kommunerna att underrätta invånarna om de nya myndigheterna, exempelvis på kommunens webbplats.

Myndigheter för ärenden som gäller enskilda vägar

De kommunala vägnämndernas uppgifter i fråga om förrättning av enskild väg överförs i hudsak till Lantmäteriverket. I 71 § i lagen finns en förteckning över ärenden som behandlas vid förrättning av enskild väg. Om en enskild väg finns helt och hållet inom ett detaljplaneområde, ska vägförrättningen utföras av den myndighet som enligt 5 § i fastighetsregisterlagen (392/1985) för fastighetsregistret inom detaljplaneområdet, dvs. kommunens fastighetsingenjör eller någon annan förrättningsingenjör som står i tjänsteförhållande till kommunen.

Närmare bestämmelser om förrättning av enskild väg finns i 6 kapitlet i den nya lagen om enskilda vägar och i fastighetsbildningslagen.

Ändring i ett avgörande som träffats vid en förrättning av enskild väg söks enligt fastighetsbildningslagen, dvs. genom besvär hos jorrdomstolen.

Ärenden som gäller klander av väglagets beslut överförs helt och hållet till tingsrätterna för avgörande (65 §).

Byggnadstillsynsmyndigheten får nya uppgifter som bestäms i 18 §. Uppgifterna gäller avlägsnande av en byggnad eller anläggning eller växtlighet från frisikts- och skyddsområden i vissa situationer samt beviljande av undantag från bygginskränkning. Bestämmelser om delegering av byggnadstillsynsmyndighetens beslutanderätt finns i kommunallagen.

Vid behandlingen av ovannämnda tillstånd och undantag iakttas bestämmelserna i förvaltningslagen på inspektioner, hörande av parter och beslutsfattande. Ändring söks genom förvaltningsbesvär hos förvaltningsdomstolen enligt förvaltningsprocesslagen. På de avgifter som tas ut för beslut av kommunens byggnadstillsynsmyndighet tillämpas det som föreskrivs om avgifter i 145 § i markanvändnings- och bygglagen. För att avgifter för myndighetsbeslut som avses i 18 § i lagen om enskilda vägar ska kunna tas ut, måste byggnadstillsynens taxor justeras.

Något egentligt förhandlings- eller förlikningsorgan som skulle behandla vägdelägarnas och väglagens tvister anges inte i lagen. Myndigheterna ger råd inom sitt verksamhetsområde i enlighet med förvaltningslagen. Lagstiftarens syfte är att det i fortsättningen är landskapen som ska ta sig an rådgivnings- och förlikningstjänsterna, eftersom bättre yrkeskunnighet kan garanteras på landskapsnivå. Möjligheten att söka rättelse i väglagets beslut hos själva väglaget (64 §) leder förhoppningsvis till färre klanderärenden vid tingsrätten.

Understöd från kommunerna

Kommunerna kan fortsättningsvis, om de så vill, understöda enskilda vägar med stöd av 84 § i den nya lagen om enskilda vägar. Kommunen beslutar om de bidrag som av dess medel beviljas för väghållning av enskilda vägar, om villkoren för bidragen och om tillsynen över användningen av bidragen samt beslutar om att kommunen helt eller delvis ska åta sig anläggningen eller underhållet av en väg. Förutsättningen för beviljande av bidrag för väghållningen är att det har bildats ett väglag för att sköta de ärenden som gäller vägen och att uppgifterna om väglaget och den enskilda vägen i registret över enskilda vägar och i informationssystemet för väg- och gatunätet är uppdaterade i enlighet med vad som förutsätts i 50 §.

Enligt den gällande lagen får kommunen fritt bestämma om den beviljar understöd eller inte. Inte heller föreskrivs det någonting om objekt, grunder, villkor eller tillsyn i fråga om understöd.

Här skiljer sig den nya lagen alltså från den gällande i form av två understödskriterier som kommunen framöver ska beakta när den fattar beslut om understöd. Tack vare kriterierna kan man bland annat se till att uppgifterna om väglagens förvaltning är uppdaterade i registret över enskilda vägar samt uppmuntra vägdelägarna att bilda väglag, vilket anses vara ett viktigt element i en effektiv och yrkesmässig väghållning av enskilda vägar.

Kravet på att bilda väglag medför inte nödvändigtvis ny praxis, för många kommuner har redan hittills understött endast befintliga väglag. I ansökan om understöd meddelar väglaget att uppgifterna i registret över enskilda vägar är uppdaterade. Kommunen kan kontrollera uppgifterna till exempel genom stickprov.

Kommunens understöd kan vara finansiellt bidrag till ett väglag. När kommunen åtar sig att helt eller delvis underhålla en väg ska också det anses vara understöd från kommunen, likaså när kommunen låter väglaget använda kommunens materiel. Med beaktande av bestämmelsens syften gäller understödskriterierna kommunens alla former av understöd.

Befintliga beslut om understöd som gäller tills vidare behöver inte ändras trots de nya kriterierna. Om det fattas nya beslut eller om gamla beslut ändras efter att lagen trätt i kraft, ska den nya bestämmelsen iakttas.

Avtalsvägar berörs inte av understödsbestämmelserna i den nya lagen, och således inte heller av understödskriterierna. Fastigheters egna vägar berörs inte över huvud taget av lagen (2 §). Om kommunen vill understöda någons egen väg eller en avtalsväg bör det sålunda grunda sig uteslutande på bestämmelsen om kommunens allmänna kompetens och på bestämmelserna och principerna om användning av prövningsrätt som begränsar denna kompetens.

Statsunderstöd (83 §) sköts vid närings-, trafik- och miljöcentralerna. Centralernas uppgifter överförs till landskapen, om landskapsreformen genomförs.

Om staten eller kommunen understöder vägunderhållet, får trafiken på vägen i fråga inte stängas av. I vissa fall kan kommunen gå med på att användningen av den understödda vägen begränsas eller trafiken där stängs av för andra än vägdelägarna, men då ska kommunen först höra närings-, trafik- och miljöcentralen. Bruksavgift får tas ut, om inte uttag av bruksavgifter uttryckligen förbjuds i understödsbeslutet (85 §).

Kommunerna som vägdelägare

Kommunen kan såsom hittills vara vägdelägare förutsatt att kommunen äger en fastighet som finns på ett område som en enskild väg betjänar. Vägrätt för användning av en befintlig väg för allmän trafik kan vid en vägförrättning upplåtas till förmån för kommunen och också staten. En förutsättning är att detta är viktigt för att ordna trafiken på ett ändamålsenligt sätt, att vägen passar för trafik och att användningen av vägen inte medför betydande olägenhet. En annan förutsättning är att ett väglag har bildats för skötseln av de ärenden som gäller vägen (6 §).

Rätt att använda en enskild väg för allmän trafik kan anses viktigt exempelvis när det inte finns något annat sätt att ta sig till ett ställe som förvaltas av kommunen eller staten, eller när en enskild väg skulle påverka andra beslut om trafik och trafikleder på området. Enligt bestämmelsen är det i alla fall en avvägningsfråga att upplåta vägrätt till förmån för staten eller kommunen, för dessa har möjlighet att delta i kostnaderna för väghållningen också exempelvis genom att bevilja understöd för väghållningen. Därför vore det inte ändamålsenligt att lagstifta om att det i de situationer som avses i bestämmelsen alltid entydigt ska ingås delägarskap.

Om kommunen blir vägdelägare, bör kommunen vid vägförrättningen ta upp till behandling frågor kring kommunens skyldigheter och särskilt indelningen i vägenheter.

Kommunens informationsskyldighet

Framöver ska kommunen på begäran lämna väglag och vägdelägare sådana uppgifter om markanvändningen som den har kännedom om till den del det kan påverka gatuhållningsskyldighetens inträde. Målet är en så lätt bedömning som möjligt och som bygger på kommunens befintliga planer och utvecklingsbilder. Det handlar inte om ett förfarande som till exempel leder till ett administrativt beslut som får överklagas.

NTM-centralen övervakar

Kommunens skyldighet att bygga gator och frågan när gatuhållningsskyldigheten inträder har inte ändrats, inte heller bestämmelserna om en enskild väg som upphör och ändras till gata. När kommunen har blivit gatuhållningsskyldig för en gata till vilken trafiken på en enskild väg eller en vägdel är avsedd att överföras, eller när kommunen har börjat bygga en sådan gata, ska kommunen överta väghållningen av den enskilda väg eller vägdel som ändras till gata. En vägdelägare eller ett väglag har rätt att föra frågan om kommunens skyldighet att överta väghållningen till den behöriga närings-, trafik- och miljöcentralen för behandling, och myndigheten kan vid vite ålägga kommunen att fullgöra denna skyldighet (13 §).

Nya lagen om enskilda vägar – ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Bestämmelser om lagens ikraftträdande och övergångsbestämmelser finns i 9 kapitlet.

På behandlingen av ärenden som vid lagens ikraftträdande är anhängiga i sådana vägnämnder som avses i den upphävda lagen tillämpas de bestämmelser som gällde när den nya lagen trädde i kraft. Vägnämndernas uppgifter dras in den 31 december 2019. Behandlingen av ärenden som är anhängiga vid vägnämnderna den dagen övergår till den myndighet som är behörig enligt den nya lagen, och på behandlingen tillämpas den nya lagen.

Ändring i ett beslut som har fattats före lagens ikraftträdande söks enligt de bestämmelser som gällde när lagen trädde i kraft.

Vid sökande av ändring i ett beslut som meddelats före lagens ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde när lagen trädde i kraft.

Om en domstol upphäver ett beslut som har fattats före lagens ikraftträdande och återförvisar ärendet att i sin helhet behandlas på nytt, ska ärendet behandlas och avgöras enligt den nya lagen.

Bestämmelserna om väglag i den nya lagen tillämpas också på väglag som bildats innan den nya lagen trädde i kraft.

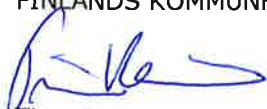
Vad som i 85 § 3 mom. föreskrivs om tillåtande av trafik på väg som får understöd tillämpas även på en väg vars väghållning har fått understöd på det sätt som avses i 96 § 2 mom. i den upphävda lagen.

Närmare upplysningar:

RP 147/2017, RP 11/2018, Kommunikationsministeriet 13/2018

Johanna Vilkuna, sakkunnig i trafik, tfn 040 869 7836 och Ulla Hurmeranta, ledande jurist, tfn 050 382 7357, e-postadresser, fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

FINLANDS KOMMUNFÖRBUND

Timo Reina
vice verkställande direktör

Jarkko Huovinen
direktör, regioner och samhällen